

CHARLES UNIVERSITY IN PRAGUE

FACULTY OF EDUCATION / INSTITUTE OF ART

PLUJÍCÍ/VZNAŠEJÍCÍ SE OBJEKT V KRAJINĚ
ADRIFT/HOVERING OBJECT THROUGHOUT THE
LANDSCAPE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE / THE BACHELOR`S DEGREE WORK

Author: **Bc. Petra Peštová / Tomsová**

Address: Rybářská 2281, Nymburk

petra.pestova@seznam.cz

III. ročník bakalářského studia

Výtvarná výchova se zaměřením na vzdělávání

Third year of bachelor`s studies

The art with specialization in education / 7507R235

Project leader: **Mgr. A. Michal Sedlák**

Consultant: **Mgr. A. Lucie Tatarová**

Prague, 2010

Prohlašuji, že jsem předloženou bakalářskou práci vypracovala a zrealizovala samostatně, s použitím uvedených pramenů a literatury.

Nymburk, dne 5. dubna 2010

Bc. Petra Peštová

OBSAH

ÚVOD	5
PLUJÍCÍ/VZNÁŠEJÍCÍ SE OBJEKT V KRAJINĚ	7
CÍL	7
ČLENĚNÍ PRÁCE	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
VÝTVARNĚ DIDAKTICKÁ ČÁST	8
PRAKTICKÁ ČÁST - VLASTNÍ VÝTVARNÁ PRÁCE	8
TEORETICKÁ ČÁST	8
LOKALIZACE	8
HISTORICKÝ KONTEXT	10
MÜLLEROVA MAPA ČECH (1720)	10
PRVNÍ (TZV. JOSEFSKÉ) VOJENSKÉ MAPOVÁNÍ (1760-80)	11
MAPA STABILNÍHO KATASTRU (1840-42)	12
HISTORIE PLAVBY PO LABI	12
VORY, VOROPLAVBA	13
MONOXYLY	15
SYMBOLICKÝ VÝZNAM ŽIVLŮ	16
PLOVOUCÍ OBJEKTY V TVORBĚ PROFESIONÁLŮ	18
VÝTVARNĚ DIDAKTICKÁ ČÁST	20
VÝTVARNÁ ŘADA	20
CÍLOVÁ SKUPINA	20
PŘEDSTAVENÍ VÝTVARNÉ ŘADY	20
OSNOVA JEDNOTLIVÝCH LEKCÍ	21
STRUKTURA JEDNOTLIVÝCH LEKCÍ VÝTVARNÉ ŘADY	21
1) ZKOUŠKA SCHOPNOSTI PŘEDMĚTŮ PLOUT	21
SKICY PLOVOUCÍHO OBJEKTU	22
2) HISTORICKÝ KONTEXT	23
MONOXYLY	24
PLOŠNÁ STUDIE „VORŮ“	24
PROSTOROVÁ STUDIE VORŮ	25
HISTORICKÁ MAPA NAŠÍ KRAJINY	26
3) ZOBRAZENÍ NITERNÝCH POCITŮ MALÍŘSKOU ŘEČÍ	27
ZPRÁVA O „MNĚ“	27
4) PLOVOUCÍ OBJEKT	28
NÁVRH OBJEKTU PO NABYTÝCH ZKUŠENOSTECH	28
VLASTNÍ AKCE NA VODĚ	29
PRAKTICKÁ ČÁST - VLASTNÍ VÝTVARNÁ PRÁCE	30

REFLEXIVNÍ BILANCE	33
VÝTVARNÁ ŘADA	33
VLASTNÍ VÝTVARNÁ PRÁCE	39
ZÁVĚR	41
SEZNAM ILUSTRACÍ	42
SEZNAM ODBORNÉ LITERATURY A ARCHIVÁLIÍ	44

ÚVOD

Motto

V krajinách domova stárneme společně se zemí a stromy. Po letech přicházíme na stejná místa, vršíme vzpomínky, vrůstáme do krajiny.. Krajina domova je plynutí, ve kterém se lidské v nás mísí s přírodním, a výsledná směs pak stojí podobně jako hudba či poezie někde mezi člověkem a živly.

Václav Cílek, Krajiny vnitřní a vnější

Má volba tématu bakalářské práce byla impulzivní. Když jsem poprvé přelétla očima text o Plujícím nebo vznášejícím se objektu, zrychlil se mi tep. Kolik času jsem jen za svůj život „prohleděla“ do mihotavé vodní hladiny..

Pocházím z Polabí. Mé srdce navždy srostlo s korunami letitých stromů, zrcadlících se v majestátním toku řeky Labe. Na kovově lesklé říční hladině se rozvlněné větvení prolíná s mihotavým odrazem rákosin, aby se společně smísili s koupajícím se obrazem nedozírné hloubky nebes.

Pocházím z kraje, jenž je znovu a znovu s každým jarem zaplavován tajícím sněhem z hor, aby se vzápětí oděl tisíci skrytých dýmantů, zářivých květů divokých kosatců ze zapomenutých říčních ramenech. Z kraje, jenž znovu a znovu s každým jarem prostírá své vlhké lesy kobercem bělavých a nachových květů dýmnic, před tím, než se promění v neprostupnou džungli těžce vonící letní podrostové zeleně, která je dokonalou líhni všech možných i nemožných, chráněných i nechráněných živočichů.

Pocházím z kraje, kde s podzimem přichází skutečný vítr, aby po pročesání všech strnišť a zežloutlých luk sklídl úrodu nepřeberného množství barev ze zářících korun stromů, před tím, než se krajina ponoří do zadumaných těžkých mlh. Snad proto, aby pak do holého větvení měla

kam usednout za jiskrného večerního mrazu obrovská hejna načepýřených černočerných havranů...

Toto je má krajina domova. Nemohla jsem si zvolit jiné téma.

Rozhodnutí prvotní a podvědomé, vycházející z mého hlubokého sepjetí s krajinou domova, která je řekou charakterizována, bylo podpořeno samozřejmě i rozumovou úvahou. Vědomím návaznosti na práci s dětmi z roku 2008, kdy jsem v rámci konání Bambiriády v našem městě postavila v rámci výuky výtvarné výchovy v DDM Symfonie Poděbrady autorský projekt Krajina řeky Labe, realizovaný na jaře 2008.

Hlavním podnětem k jeho realizaci byla přehlídka činnosti sdružení dětí a mládeže a středisek volného času, kterou pořádalo město Poděbrady ve spolupráci s DDM Symfonie. Zdědili jsme ji po sousedním městě Nymburku, připlula k nám proti proudu a dle ideje se měla v následujícím roce posunout do Kolína. V jejím rámci jsme probíhala mimo jiné přehlídka výtvarných prací regionálních škol. Potřebovala jsem děti ve svém kroužku patřičně namotivovat a možná i já sama jsem si v té době potrebovala uspořádat v hlavě, co pro mě vlastně naše řeka znamená.

Projekt Krajina řeky Labe přikládám k diplomové práci jako výchozí podklad ke stávající činnosti. Ukotvil děti i mne na břehu naší řeky... uvědomily jsme si, odkud naše řeka přitéká, co asi od pramene prožívá, kam se po zesílení majestátně vlévá. Uvědomili jsme si poezii i sílu vody, prozkoumali jsme flóru i faunu našeho regionu, sledovali jsme pohyb kolem řeky, uvědomili jsme si polohu i význam našeho města, jeho historii i současnost. Nakonec jsme se odpoutali jsme se od všech nabytých vědomostí a ponořili se na chvíli do řeky abstraktní. Nezbyl nám čas na poslední aspekt, na objekty po naší řece plující...

PLUJÍCÍ/VZNÁŠEJÍCÍ SE OBJEKT V KRAJINĚ

CÍL

Cílem mé bakalářské práce není vytvoření pouhého objektu samotného, ale uvědomění si vazeb ke krajině, ve které žijeme. Snažila jsem se přivést děti ke zpřítomnění významu krajiny domova - krajiny, která nás utváří. Dále pak předat poznatky o její historii, včetně historického vývoje doložených říčních plavidel. Červenou nití, vinoucí se našimi leklemi, bylo kladení důrazu na negativní dopad nepromyšlené lidské činnosti na naše životní prostředí.

ČLENĚNÍ PRÁCE

Má bakalářská práce stojí na třech pilířích. První spočívá v teoretické bázi. Zkoumala jsem historický kontext tématu, doklady o původní podobě krajiny a doklady o historických říčních plavidlech. V neposlední řadě jsem se hodně zamýšlela nad symbolickým významem živlů, jež se na hladině zrcadlí.

Druhý a pro mne nejdůležitější pilíř nese výtvarně didaktickou část. V návaznosti na autorský výtvarně - vzdělávací projekt „Krajina řeky Labe“ jsem sestavila a zrealizovala doplňující výtvarnou řadu na téma „Objekt plovoucí po hladině“, určenou pro děti z výtvarného kroužku v poděbradském domě dětí a mládeže. V rámci historického kontextu konkrétní lokality jsem se snažila přivést děti na pozadí výtvarně historického kontextu k vlastnímu pojetí objektu, který by nejen mohl plout, ale také rezonoval s krajinou a vypovídal něco o dětech samotných...

Třetím doplňkovým pilířem je má vlastní tvorba, doklad mého hledání cesty k objektu. Pokoušela jsem se o totéž jako děti a současně s dětmi.

TEORETICKÁ ČÁST

Lokalizace - historie místa

Historický kontext - historie plavby po Labi

Symbolický význam živlů

VÝTVARNĚ DIDAKTICKÁ ČÁST

Výtvarná řada - návaznost na projekt Krajina řeky Labe

PRAKTICKÁ ČÁST - VLASTNÍ VÝTVARNÁ PRÁCE

TEORETICKÁ ČÁST

LOKALIZACE

Místem, které jsem pro realizaci své práce zvolila, je Čábelna, tajemná tůň starého slepého labského ramene - Skupice (obr. 1). Název Čábelna je zkomoleninou původního jména Čápelna, pocházejícího od historicky místně doloženého hojného výskytu čápů v této lokalitě.

Tůň se nachází na okraji lázeňského města Poděbrady, v tzv. sadech S.K. Neumanna. Jde o příměstský lesopark, skýtající lázeňským hostům i obyvatelům města příjemnou procházku krajinou, která byla ve třicátých letech dvacátého století částečně kultivována na způsob anglických parků. Postupně přechází v přírodu divokou, představovanou posledními zbytky polabského lužního lesa, a dále v chráněné území Libický luh.

Sama Skupice a zejména pak její odlehlejší část Čábelna již však dostatečně prezentují, jak asi mohly v historii vypadat břehy starého, kdysi meandrujícího Labe (Cílek, 2005, s. 26-28). Břehy se tu od vodoteče zvedají jen zvolna, porost stromů, keřů i vodomilných rostlin je velmi hustý a ve snaze zachytit alespoň nějaké sluneční paprsky se odvážně naklání nad hladinu, protkanou květy

divokých stulíků. Divoce porostlá místa střídají ojedinělé „plážičky“, místa s dobrým přístupem k vodní ploše, s bahnitým či písečným vstupem. Bývá odtud dobrý výhled na tajemný život na hladině i pod ní, na nejrozmanitější torza větví a kmenů, jež více či méně vyčnívají nad hladinu a připomínají neskutečná monstra či zakleté bytosti.

Velkou část Skupice i vlastní Čábelny lemuje uzounká pěšinka, jež kolemjdoucího k jednotlivým plážičkám přivádí. Protilehlý břeh je však téměř nedostupný, respektive je dostupný jen odvážnějším naturám, oděným zpravidla do vysokých bot, dlouhých nohavic a halen, neb hustota i výška výskytu kopřiv, slézů, svízelů, jakožto i rojů a hejen komárů, je velmi vysoká, zatímco kvalita pěšiny či stezky vskutku a do písmene mizivá. Povětšinou zde již o stezce nemůže být ani řeč, respektive po ní není ani vidu, ani slechu. Zvláštní situace nastává pouze v zimě, myslím v té skutečné zimě, kdy opravdu mrzne. Člověk se pak může s bruslemi či bez nich vydat přímo středem Skupice a s očima doširoka otevřenými pozorovat oba břehy z neotřelého úhlu pohledu, zejména pak zmiňovaný břeh špatně dostupný. Je nejen levým břehem starého říčního ramene Skupice, ale i pravým břehem současného zregulovaného koryta řeky. Je celý neprostupně zalesněn dřevinami, typickými pro lužní les a jak jsem zmiňovala, i jeho spodní patro je velmi divoké. O tento kus země se nikdo nestará, má v podstatě pralesní charakter. Proto je nesmírně zajímavé, dostat se k jeho odlehlejšímu břehu po ledě. Zpravidla zde leží vyvrácené mechem porostlé obří kmeny stromů a pozornému pozorovateli neunikne množství stop, svědčících o životě zvěře, jež se tu skrývá.

Průtok vody v Čábelně není valný, lépe řečeno je naprosto minimální, nicméně místo jsem zvolila pro nesporného genia loci. Fascinuje mne snoubení nepřístupné říční hladiny se zrcadlicími se i skutečnými rostlinnými prvky

a naplaveninami, vše pod mihotavým bělostným odrazem nebe. Fascinuje mne ta snová krajina, prorostlá skutečností, krajina na dosah ruky, a přeci tak nedostupná, tak blízká té dávné, divoké. Kolik příběhů asi ukrývá. Krajina archaická, krajina dávající zapomnění.

Jak moc se s postupem času změnil můj pohled na řeku od dob, kdy mě na ní zajímal nejvíce okřehek a jeho množství, které se dá ještě vytáhnout na klacku nad hladinu. Ale jelikož si velice dobře pamatuji i na tato raná stadia svého vývoje, je tu i praktické hledisko výběru místa - a to snadná přístupnost břehů, s ohledem na věk a počet dětí ve výtvarném kroužku - bez hlubokých náspů, jaké má v současnosti sterilně zregulovaný hlavní říční tok...

HISTORICKÝ KONTEXT

Řeka Labe formuje svou podobu od starších čtvrtohor a za tuto dobu jistě několikrát diametrálně změnilo svůj směr (Hrabětová, 2008). Časově určitější a historicky doložitelná podoba toku Labe však lze nejlépe odtužit pomocí archivních map. Nejdůležitějšími historickými počiny v oboru kartografie jsou tyto tři archiválie: Müllerova mapa Čech (http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?z_height=500&lang=c&z_width=800&z_newwin=0&map_root=mul), tzv. Josefské mapování (http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?z_height=500&lang=c&z_width=800&z_newwin=0&map_root=1vm) a mapa Stablního katastru (http://oldmaps.geolab.cz/stkatr/zoom/zoom_hm/).

MÜLLEROVA MAPA ČECH (1720)

Nejstarší mapou, zobrazující nejen přibližný tok naší řeky je Müllerova mapa Čech z roku 1720. Vznikala po

státní účely a tedy je na ni krom krajinných prvků zachycen výběr jistých budov, jako např. kostely, pošty a podobně.

Mappa geographica regni Bohemiae in duodceim circulos divisae cum comítatu Glacensi et districtu Egerano adjunctis...a Joh: Christoph: Müller...A:C:M.DCC.XX. Michael Kauffer sculp-sit Augusta Vind:. Mědirytina, 1720, grafické měřítko [cca 1:132 000], 25 sekcí, rozměr sekce 465 x 540 mm, celkem 2403 x 2822 cm. Mapový obsah ryl Michael Kauffer, parerga Johann Daniel Herz podle návrhu Václava Vavřince Reintera. Mapová sbírka Historického ústavu Akademie věd České republiky, sign. VII/ 4/ A-2587.

PRVNÍ (TZV. JOSEFSKÉ) VOJENSKÉ MAPOVÁNÍ (1760-80)

O něco přesnější pohled zprostředkovává První (tzv. Josefské) vojenské mapování z roku 1760 - 80, uložené ve vojenském archivu ve Vídni (obr. 2). Jeho podkladem se stala výše zmiňovaná Müllerova mapa zvětšená do měřítka 1: 28 800. Mapování prováděli důstojníci vojenské topografické služby metodou "a la vue", tedy "od oka", pouhým pozorováním v terénu. Velmi pečlivě byly z vojenských důvodů s ohledem na potenciální vojenské manévry zaznamenávány stavy silnic a cest a velmi podrobně byly zakreslovány i vodní plochy a veškeré vodoteče. K mapě náleží devatenáctisvazkový popis krajiny, včetně šířky a hloubky vodních ploch¹.

Význam tohoto mapování spočívá v zachycení České krajiny před nástupem průmyslové revoluce, tedy v době vrcholícího baroku, jež je krajinářsky nesmírně zajímavé.

---

¹ Je velmi zajímavé, porovnávat tento stav se současným stavem krajiny pomocí ortofotomapy (obr. 3)

MAPA STABILNÍHO KATASTRU (1840-42)

Skuteční geometři se však podíleli až na mapování Čech z průběhu let 1840 - 42, kdy vznikala tzv. mapa Stabilního katastru, která je uložena v Ústředním archivu zeměměřictví a katastru v Praze - Císařský otisk.

Soubor map se skládá z 11 732 katastrálních map v měřítku 1:2880 (1 palec = 40 sáhů, míra vychází z praktických požadavků, aby se jedno jito zobrazilo na mapě jako jeden palec). Stabilní katastr je na svoji dobu velmi přesný, podává nám velmi cenný doklad o stavu půdního fondu a ekonomiky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Důvodem pro jeho vznik byla potřeba jednoduchého a spravedlivého vyměření pozemkové daně v celém rakouském státě.

Z tohoto plyne i fakt, že při tomto mapování byl kladen největší důraz na přesné vyměření domů a usedlostí, naopak krajinnému rázu přílišná péče věnována nebyla.

HISTORIE PLAVBY PO LABI

Putujeme-li chráněnými úseky zbytků lužních lesů v našem kraji, svádí poezie míst ztišenou mysl k představám, jak asi vypadal život kolem řeky v minulosti. První doklady o pobytu lidí v okolí Poděbrad pocházejí z mladší doby kamenné, z neolitu (Hrabětová, 2008) a jistě již v této době užívali lidé primitivních člunů k pohybu po řece. Kolik předmětů denní potřeby asi již těmito lidem nechtíc uplavalo a nyní možná leží na kilometry daleko kdesi v bahně, u dna řeky. A jak asi vypadaly předměty, které primárně měly plout, tedy nejstarší lodě? I ty jistě mnohokrát lidem nechtěně vzala voda, i ty jsou ukryty jako vzácný poklad u dna řek a jen občas se stane, třeba při jarních povodních, že se některá uvolní a navrátí se k hladině, na světlo denní...

Břehy byly s největší pravděpodobností hodně podobné místům, de se dochovala zapomenutá slepá říční ramena.

Historie osídlení labských břehů a s tím spojené užívání vodní cesty k obživě, dopravě a válečným výpravám sahá

dle archeologických nálezů do neolitu. Říční toky tehdy představovaly jediný spolehlivý komunikační spoj a jejich význam byl nedocenitelný (Novotný, 1950). Mezi nejvýznamnější archeologické nálezy, dokládající cílený pohyb osob po řece, patří právě pravěká plavidla, tzv. **monoxyly**, lodě vydlabané z jediného kusu kmene. Název pochází z řeckého slova *monoxylon* (*mono-* jeden, *xylo-* dřevo, dřevěný) (Kolektiv, 1995). Typově i historicky starším plavidlem byl však s největší pravděpodobností pouhý **plovoucí kmen** stromu, na který se usedalo obkročmo, a posléze **prám** či **vor**, primitivní plavidlo, vzniklé spojením několika kmenů či klád.

VORY, VOROPLAVBA

Voroplavba byla pravděpodobně nejstarší obchodní plavbou. Dokládá potřebu tehdejších lidí pohybovat se po řece nejen kvůli přímé obživě, tedy pro lov a rybolov, ale i kvůli převozu těžších břemen, společenskému styku a v neposlední řadě k obchodu. Keltové pomocí vorů po Labi údajně dopravovaly žernovy (zrnotěrky), obilí, kožešiny, keramiku, atd.. Nastíněná forma dopravy pomocí voroplavby měla jedinou nevýhodu, a to fakt, že se dala využívat jen směrem po proudu dolů (plavení po spádu, za pomoci vesel a háků, popřípadě větru). Nicméně i samo plavidlo bylo vývozním artiklem, neb se samozřejmě na závěr směnilo či rozprodalo i dřevo, z něhož byly vory vytvořeny.

Nejstarší písemné doklady o obchodování a plavení dřeva na Labi jsou však až z doby Boleslava II., který vydal v roce 993 pro obchody se Saskem Celní řád. Dle zakládací listiny litoměřické kapituly (1057) je pro změnu doloženo, že se ve prospěch českého knížete vybíralo labské clo.

Dále se až z poloviny 14. století dochoval doklad o právu vybírat v Pardubicích za plavení dříví clo. Bylo uděleno arcibiskupovi Arnoštu z Pardubic Karlem IV. roku 1357.

Do Pardubic se dopravily vory z podhůří a pod Pardubicemi se svazovaly ve větší pltě, dlouhé až sto metrů. Další nařízení Karla IV. z roku 1357 se týkalo svobodné plavby dřeva po Labi. Dřevo bylo v té době určeno na stavby, k topení, k výrobě dřevěného uhlí, ale i do kutnohorských dolů.

Zlatý věk vorařství nastal až v 19. a v první polovině 20. století. Historicky poslední zdokumentovaná stavba voru proběhla v roce 1971, avšak na řece Vltavě. Vor byl postaven ve Vyšším Brodě, tradiční technikou, tedy klády byly vázány houžvemi do velkých tabulí a vor byl pospojován v tzv. „pramen“ o celkové délce 120 metrů (Velek, <http://www.czech.cz/cz/historie/zapomenuti-lide?i=>).

V širším obecném povědomí je fakt existence voroplavby uchován zejména v souvislosti právě s tokem řeky Vltavy, snad pro dramatické okolnosti jejího ukončení ve spojení se stavbou vodní nádrže Orlik. Vorařství bylo velmi náročné povolání, které se dědilo z generace na generaci, plavecké osady (vorařům se již ve 14. století říkalo plavci) a rodiny existovaly již od středověku. Po Labi se v té době splavovalo dřevo nejen svázané do vorů, ale i volně ve špalcích.

Vorařina nebyla vůbec jednoduché zaměstnání. Plavecká sezóna začínala v době, kdy z řeky zmizely ledy. Plavba trvala několik dní, někdy i týdnů - a vory pluly za každého počasí, některé pokračovaly dále po Labi až do Německa.

Konkrétní důkaz voroplavby na Labi je přiložený snímek z archivu Polabského muzea, datovaný do sklonku 19. století (obr. 4).

MONOXYLY

Výše zmiňované **monoxyly** představují první, lidmi vytvořená, plavidla dutá. Jejich stavba spočívala (u některých etnik dodnes spočívá) ve vydlabání vnitřku kmene teslicí a v následném zešpičatění jeho konců. Nejstarší dochované monoxyly na našem území mohou být archeology datované do doby mezolitu, tedy asi 8000 - 6000 let před Kristem, toto mi nepotvrdil dendrochronolog Tomáš Kyncl (dotaz mailem), dendrochronologicky datované vzorky z Čech potvrzují 8. - 10. století.

V rámci České republiky se nejvíce monoxylů nachází v povodí velkých řek, tedy Labe a Moravy. K jejich uvolnění ze dna dochází nejčastěji při povodních nebo jsou nalezeny při terénních pracích v korytě řek či při těžbě písku. Zatím poslední nález byl zaznamenán při povodních roku 2002. Monoxyl, nalezený inženýrem Ellederem, byl uvolněn nedaleko Čelákovic z bahna řeky Jizery. Téměř 7 metrů dlouhé plavidlo bylo dopraveno do čelákovického muzea, zde bylo zakonzervováno a posléze vystaveno. Dle průzkumu odborníků bylo vyrobeno z jedle bělokoré.

(<http://www.muzeum-celakovice.com/index.php?id=148>) Největším známým monoxylem na našem území, dochovaným v kuse, je však exemplář, nalezený archeologem Ladislavem Peškou roku 1999 v Mohelnici. Jeho stáří je určeno na 3 000 let, monoxyl je 10 metrů dlouhý a 1,05 m široký <http://portal.upmedia.cz/index.php?view=article;&catid=42:volna-tvorba&id=102:monoxyl&format=pdf>.

Ze sledované lokality Poděbradska však bylo také nalezeno hned několik monoxylů. Jsou vystaveny přímo v prostorách poděbradského zámku, v pobočce Polabského muzea Poděbrady.

Roku 1949 byl nalezen jeden z největších monoxylů ve střední Evropě, a to nedaleko soutoku Labe s Cidlinou. Bohužel nebyl vyzdvižen celý, jelikož byl zachycen rypadlem při těžbě písku. Jeden jeho konec zůstal uvězněn v písku a vyzvednut byl až v srpnu roku 1950 (4 m dlouhá

zád'). Dříve vyzdvižené tělo čluny je dlouhé 910 cm, široké 72 - 85 cm a hluboké až 25 cm. Na přídi i na zádi zůstaly zachovány dva obdélníkové zářezy. Monoxylyl je též vybaven na přídi zesílenými žebry na přídi, nejspíše pro oporu nohou při veslování. O devět let dříve, roku 1940, byl na stejném místě nalezen ještě jeden monoxylyl, šestimetrový. Archeolog Novotný se domníval, zda nebyly oba monoxylyly původně spojeny příčnými břevny, pro získání větší stability.

Další monoxylyl zachytila česla poděbradské vodní elektrárny roku 1964. Tento však byl mnohem menší² (obr. 5).

Nelze přesně určit, kdy byly monoxylyly nahrazeny prkennými loděmi. Dle fresek z románských kostelů (např. obraz lodi z nástěnné malby v kostele sv. Klimenta, Stará Boleslav, konec XI. století) a kreseb dochovaných v knihách lze doložit takové lodě již relativně záhy. nicméně je velmi pravděpodobné, že monoxylyly existovaly velmi dlouhou dobu prkenným lodím bok po boku a v některých oblastech světa se používají dodnes. Pro zajímavost uvádím zdroj, zabývající se starými technologiemi výroby (i monoxylyly) po řemeslné stránce (<http://cea.livinghistory.cz/zivotvm/remesla/drevo/>)

SYMBOLICKÝ VÝZNAM ŽIVLŮ

Zadání této bakalářské práce je úzce orientováno k provedení závěrečného úkolu v konkrétní lokalitě, na konkrétní vodní ploše. Vodní hladinou prorůstají rostliny, zrcadlí se na ní nebe i břehy lemované stromy. Považovala jsem tedy za důležité, zmínit před dětmi v rámci teoretických základů práce na objektu také symbolický význam živlů, jež jednotlivé prvky představují, jež se na hladině protínají.

---

² Vše dle ústního sdělení archivářky PM, PhDr. Heleny Lipavské

Nejdůležitějším byla v daném kontextu voda. Voda je živel beztvary. Kolik však jen může představovat chuti, sil a vůni, podle míst, kde se nachází... Dle antického světa je ženským principem. Stejně jako ženy podmiňuje život, je jí přisuzována plodivá síla, ale zároveň i smrt nebo spánek. Návrat života do nevědomí, ze kterého jsme vyšli. Z geometrických obrazců vodě odpovídá TROJÚHELNÍK nebo KŘÍŽ, postavený na vrcholu. Barva zelená a modrá.

Voda dává život zemi. Ve starověku představovala země ženský princip. Opět beztvary, ale utvářitelný. Země podmiňuje život rostlin a živočichů, má plodivou, obrodivou sílu, je tajemná a plná skrytého bohatství. Preexistenční prvek, ze země povstáváme a do ní se navracíme. Zrno pochované do země.

Symbolem země a pozemskosti je ČTVEREC postavený na základně. Představuje hmotný pasivní princip, spravedlnost, přírodní rovnost. Slučuje a uspořádává 4 prvky (živly, světové strany, roční doby...). Umění napříč věky až po Maleviče.

Vzduch. Dle starověkých mytologií nejjemnější, nejtajemnější a nejnePOCHOPITELNĚJŠÍ ze všech živlů. Mnohdy je nepostřehnutelný smysly, ale soustředíme-li se na něj, je to právě on, kdo přináší první nové podněty a radost. U vodní hladiny vnímáme vzduch ze všeho nejdříve... je tu tolik plný vlhké vůně. Směsy vody, bahna, písku, rostlin.

Symbol vlnovky - zvlněná vodní hladina... Aktivní tvořivý mužský princip. dech života, vichřice. splývá s představou rozumu, osvícení, zduchovnění, bdělosti, symbol světla, letu, vzletu, nejvyšší síly. v čínských představách BÍLÝ KRUH.

Nebe - uchopitelné jen pomocí barvy. Symbolizuje jej KRUH, symbol univerza, splývá s vědomím plynoucího

a současně stojícího času, slunce a světla. Zahrnuje všechny geometrické obrazce - trojúhelník i čtverec.

PLOVOUCÍ OBJEKTY V TVORBĚ PROFESIONÁLŮ

Profesionálních výtvarníků, věnujících se častěji objektům v konfrontaci s vodní plochou není mnoho, nepočítám-li objekty statické, tedy např. sochařskou výzdobu kašen.

Nevybavuji si nikoho a ani se mi nepodařilo najít odkaz na někoho, kdo by vytvořil sochu, aby si ji v zapjetí v rámci konceptu nechal uplavat. I když se někdy sochy volně po hladině pohybovaly, byly alespoň částečně ukotveny (např. Kurt Gebauer) nebo šlo o objekty finančně nenákladné.

Čestmír Suška

Velmi mne oslovují Suškovy práce z Vermontu (Suška, 2005). Líbí se mi jednoduchý nápad prořezávání starých nádrží a cisteren. Vzniklým krajkovím dostává objekt sám i krajiny, na které se skrze objekt díváme, nové rozměry. Jeden z objektů byl autorem umístěn do vodní nádrže, tedy byl přivařen na tyči tak, že budí dojem, že na hladině spočívá. Tedy nebyl plovoucí, ale ke konfrontaci s hladinou docházelo.

Kurt Gebauer

Kurt Gebauer byl druhý výtvarník, který mne v souvislosti s objekty na vodní hladině napadl. Před lety nechal vznášet na vodní hladině i ve vzduchu ve Stromovce pestré objekty představující těla žen. U těchto objektů si cením momentu překvapení. Nejde tu o poezii jako u Sušky, ale o záměr vytrhnout náhodného diváka ze zažitého koloběhu uvažování a přivést ho jemně do jiných rozměrů vnímání.

Miloš Šejn

Miloš Šejn je výtvarníkem, který velmi často pracuje s aspektem času. Proto považuji za velmi důležité ho zde zmínit a rozhodně i on působil podvědomě na mou tvorbu jako inspirační zdroj. Vždyť u plynutí vodního toku vnímáme čas a jeho proměnnost jako primární (Cílek, 2005, s. 190 - 216).

František Skála

Výtvarníka Františka Skálu uvádím pro důležitý aspekt hry a fantazie v tvorbě. Zejména jeho knihy Jak Cílek Lídu našel a Skutečný příběh Cílka a Lídy a jsou nádherným příkladem pro děti jak si jde také hrát (Skála, 2008).

Zora Ságlová

Zora Ságlová je jedinou výtvarnicí, která uskutečnila roku 1969 landart v takové podobě, jaký jsem hledala (obr. 6). Tedy nechala skutečně zvolené objekty plout po vodní hladině, konkrétně modré, zelené a oranžové míče do rybníka v Průhonicích, čímž vznikla plovoucí plastika unášení větrem (Ságlová, Házení míčů do Průhonického rybníka Bořín).

VÝTVARNĚ DIDAKTICKÁ ČÁST

VÝTVARNÁ ŘADA

CÍLOVÁ SKUPINA

Cílová skupina: výtvarný kroužek při DDM Symfonie Poděbrady

16 dětí ve věku od 6 do 14 let

lektor autorka textu

Cílová skupina dětí, kterým je výtvarná řada určena, je velmi nesourodá, a to nejen věkově. Nejmladší dívka je předškoláčka a nejstarší, čtrnáctiletý chlapec, je vyučován v domácnosti. Někteří jsou sourozenci. Společnou mají jen radost, kterou prožívají při kreslení, malování či jakémkoliv výtvarném tvoření, nicméně krom jednoho chlapce nemá nikdo z nich výtvarné ambice ohledně seberealizace v budoucím povolání. To je také jeden z hlavních rozdílů ve složení dětí ve výtvarném kroužku v ZUŠ a v DDM.

PŘEDSTAVENÍ VÝTVARNÉ ŘADY

Většina dětí se v minulosti zúčastnila práce na autorském projektu Krajina řeky Labe, nemusela jsem tedy znovu zahrnovat do výuky širší kontexty říční krajiny prameny a deltou řeky počínaje přes typickou flóru a faunu a obyvatelstvem a jejich kulturními i nekulturními projevy konče. Děti tedy byly ideálně připraveny ponořit se do problematiky plujícího objektu.

Mým cílem výuky byla od počátku nejen realizace objektů samotných, ale především vlastní cesta k jejich vzniku. Cítila jsem potřebu probudit v dětech vědomí sounáležitosti k dané lokalitě, toužila jsem podnítit jejich zvědavost ohledně minulosti naší společné krajiny dětství a domova a samotný objekt k pouštění po vlnách

byl v podstatě takovou „třešinkou“ na dortu vědomostí a zkušeností, jež jsme snad cestou nabyli.

OSNOVA JEDNOTLIVÝCH LEKCÍ

Zkouška schopnosti předmětů plout - hra + skicy

Historický kontext - podoba krajiny v průběhu času, monoxyly a vory

Zobrazení niterných pocitů malířskou řečí. Dopis či zpráva „o mně“ malířskou řečí

Plovoucí objekt. Návrh a materiálová zkouška vlastního objektu + závěrečný akt pouštění plovoucích objektů v dané lokalitě

STRUKTURA JEDNOTLIVÝCH LEKCÍ VÝTVARNÉ ŘADY

Při strukturování jednotlivých lekcí vycházím z teoretických i praktických poznatků Ak. soch. Věry Roeslové a Doc. PaedDr. Pavla Šamšuly, CSc., od nějž jsem konečné členění převzala:

T/N	=	téma / námět
PH	=	přidaná hodnota lekce
VP	=	výtvarný problém
M	=	motivace
Ú	=	úkol
T/M	=	technika / materiál
VK	=	výtvarná kultura

1) ZKOUŠKA SCHOPNOSTI PŘEDMĚTŮ PLOUT

T/N	Kolik je kolem nás „plavidel“?
PH	pohled na svět kolem nás, na věci které každodenně míváme, z jiného úhlu pohledu
VP	podmínka udržení se předmětu na hladině, jeho chování na hladině

- M návaznost na absolvovaný projekt Krajina řeky Labe, ve kterém jsme se vůbec nedotkli plavidel. Řešili jsme zrod a plynutí naší řeky, krajinu, flóru i faunu kolem ní, města na řece stojící a lidi ve městech žijící, ale jak je to s plutím po řece? Které předměty jsou schopny plout a nepotopit se, popřípadě vézt náklad?
- Ú prostorová akce (hra) s běžnými přírodninami, zkouška schopnosti udržet se na hladině v třídním dřezu napuštěném vodou
- T/M předměty nalezené v parku či přinesené z domova či nacházejícími se v učebně vv
- VK záměrně prozatím bez inspiračních zdrojů VK

Úhel dětského pohledu na problematiku plovoucího objektu je samozřejmě odlišný, výše zmiňovaná „třešinka“ na dortu byla v jejich očích solidním základem a i bez promyšlené motivace by byly okamžitě připraveni podstoupit cokoli, jen aby se přiblížily cíli - tedy v jejich očích cíli - pouštění hotových „objektů“.

Avšak prvním úkolem byla v podstatě materiálová hra. **Zkouška schopnosti předmětů udržet se na hladině**, tedy zkouška, co vše ještě dokáže plavat na hladině napuštěného školního dřezu, počínaje přinesenými přírodninami po různé předměty nalezené v učebně.

Úkolu se děti zhostily s velkým nadšením. Práci na objektu pojaly přirozeně jako hru. Prvotní objekty byly velmi různorodé, přičemž chlapci se více drželi tradičních námětů a snažili se sestavit plavidlo inspirované loděmi, zatímco dívky vymýšlely objekty opravdu na vodní hladině nečekané. Prvotní skicy ilustrují přiložené obrázky č. 7 - 9.

SKICY PLOVOUCÍHO OBJEKTU

- T/N prvotní skica plovoucího objektu + materiálová zkouška + zkouška jeho schopnosti udržet se na hladině

- PH pokus o realizaci svých představ, která bývá mnohem obtížnější, než lehkost a krása představy samé
- VP jaký materiál zvolit pro plovoucí objekt?
- M dříve bylo naprosto běžné, že si děti vyráběly hračky, třeba lodičky z kůry - jsme i my ještě schopni hrát si takto s materiálem, který máme kolem sebe dnes?
- Ú navrhni své osobité plavidlo na naši řeku
- T/M doporučen přírodní materiál, zakázáno nebylo ale nic
- VK Skála, F.: Skutečný příběh Cílka a Lídy, Arbor vitae, 2007, Nikl, P., inspirace objekty z výstavy Labyrint světla, Eko-technické muzeum Bubeneč, 2009, <http://www.petrnikl.cz/>

Lekce zabývající se **materiálovými skicami objektů** z materiálů dostupných ve skladech DDM a opět testovala schopnost plutí. Ovšem již vlastních dětských výtvorů. Až potud jsem hodiny výrazněji nekorigovala (zdánlivě nepedagogická fáze), sledující spontaneitu v přístupu dětí k vznikajícím studiím. Toto plynulo jednak z evidentní potřeby dětí ventilovat své nápady v čin, jednak z váhavosti nad směrem vývoje mého vlastního objektu, jednak z pouhé zvědavosti, co vše děti napadne. Obrázky 10 - 15 dokládají má slova, že chlapci se drželi více témat lodí (obr. 10 a 11), zatímco dívky se nebály vtipných, či až z pohledu dospělých bizarních variací (obr. 12 a 14).

2) HISTORICKÝ KONTEXT

Druhou částí naší cesty k objektům byla tedy zmiňovaná potřeba podnítit v dětech zájem o minulost místa, kde žijeme, zájem o historii řečiště, jež charakter krajiny našeho domova utváří. Toužila jsem dětem vtisknout představu o původní podobě Labského toku, s níž souvisí

nedozírné ekologické kontexty. Dále jsem se snažila dohledat a představit dětem pokud možno co nejvíce informací o historických plavidlech, které kdy po naší řece pluly, zejména o monoxylech a vorech. Toto tedy naplňují věnované **historickému kontextu - podoba krajiny v průběhu času, monoxyly a vory.**

MONOXYLY

- T/N návštěva expozice Polabského muzea, cílená prohlídka historických lodí, vznikajících od doby kamenné po středověk (u etnických národů dodnes)
- PH získání a prohloubení historických znalostí a kontextů v rámci krajiny svého domova
- VP tvar člunu daný hmotou kmene, jeho jednoduchá a účelná krása, vystupující kresba let
- M před námi leží hmatatelný dotek historie, člun, který kdysi plul po našem Labi...
- Ú nechte se vést kresbou let, pokuste se zachytit dnes již organický tvar člunu
- T/M studijní kresba tužkou
- VK Jiřincová, L., Kořeny, barevná litografie, 1971, John, J., Kůry, suchá jehla, 1970, obojí in: Šamšula, P., Obrazárna v hlavě 4, SPL 1999

Vzhledem k časové dotaci lekcí výtvarného kroužku byly studijní kresby monoxylů spíše narychlo nahazenými skickami či obrazovými poznámkami, avšak návštěva expozice i chvíle s tužkou před exponáty vtiskla dětem pocit sounáležitosti s naší krajinou. Tyto čluny pluly kdysi po naší řece... Změna prostoru učebny, charakteristická vůně expozic a vůně velmi starého dřeva a hluboký vizuálně haptický vjem (obr. 16 -18).

PLOŠNÁ STUDIE „VORŮ“

- T/N výtvarná etuda
- PH uvolnění se, výtvarná hra

VP	rytmizace prvků
M	představa vorů plujících kdysi po Labi z ptačí perspektivy
Ú	pokus se poskládat tvary, inspirované vory na řece z ptačí perspektivy, pomocí různých barevných papírů
T/M	koláž
VK	Mondrian, P., Kompozice č. 6, 1914, olej 86x61 cm, Vantongerloo, G., Kompozice 1917/18, olej 36x54 cm, obojí in: Ruhrberg, Scheneckenburger, Frickeová, Honnef, Umění 20. století, Taschen / Nakladatelství Slovart 2004

Plošná hra, stavěná se záměrem odpoutání od historických kontextů. Pomocí barev a rytmizace se děti mohly odprostit od skutečnosti a složit libovolný rytmický celek. V práci nedokládám tento úkol obrázky, neb v rámci celku mi nakonec připadal nadbytečný.

PROSTOROVÁ STUDIE VORŮ

T/N	„rekonstrukce“ vorů
PH	rozšíření historických znalostí + posílení zručnosti
VP	rytmizace prvků ve hmotě
M	představa vorů plujících kdysi po Labi z ptačí perspektivy
Ú	pokus se postavit vor z klacíků
T/M	objektová tvorba
VK	Skála, F.: Skutečný příběh Cílka a Lídy, Arbor vitae, 2007

Tento úkol přijali chlapci s velkým jásotem, zatímco dívky byly zdrženlivější. Nakonec se však při závěrečné hře u Čábelny ukázalo, že dívky sestrojily vory mnohem kvalitněji a tedy schopnější plavby (obr. 19 - 22).

HISTORICKÁ MAPA NAŠÍ KRAJINY

Mullerova mapa 1720, První (Josefské) vojenské mapování 1760-80), Stabilní katastr 1842, ortofotomapa/satelitní snímek - současný stav

- T/N měnící se podoba krajiny řeky Labe v průběhu času
- PH představa někdejší podoby naší řeky, před regulací toku. Uvědomění si dopadu činů člověka na podobu krajiny.
- VP zobrazení meandrující řeky
- M pokuste se vytvořit opravdovou krajinu, která vznikala od doby ledové, jejíž konečnou podobu bez zásahu člověka ještě zažily vaše prababičky. Neproniknutelné houštiny v kontrastu s písčnými pláničkami, komáři, divoká zvěř...
- Ú skupinová práce - velkoplošná kresba „mapy“ starého meandrujícího koryta řeky
- T/M dřívko + tuš, možnost kolorovat - suchý pastel
- VK archivní mapa, I. josefské mapování, http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?z_height=500&lang=cs&z_width=800&z_newwin=0&map_root=1vm, sekce 110, ortofotomapa

Dvě lekce, tedy tři hodiny čistého času, jsme věnovali skupinové práci na společné mapě naší říční krajiny. Vznikla mapa skutečně gigantických rozměrů (cca 8 x 1,5 m). Bylo velmi zajímavé, pozorovat děti při domluvě nad návazností sousedních polí - děti si musely „předávat“ břehy meandrující řeky a promýšlet návaznost svých osad na sousedovo pojetí.

Práce na mapě byla zakončena hrou, bylo možno zapojit vystříhané studijní kresby monoxyllů i modely vorů, některé děti vytvářely obyvatele krajiny na principu voo-doo panenek a pomocí vorů i člunů se jezdily symbolicky navštěvovat do svých osad, či podnikaly

válečné výpravy, obchodovaly nebo prostě proplouvaly krajinou (obr. 23 - 28).

3) ZOBRAZENÍ NITERNÝCH POCITŮ MALÍŘSKOU ŘEČÍ

ZPRÁVA O „MNĚ“

- T/N dopis lidem budoucím
- PH pochopení možností vyjadřování pomocí barev
- VP přiřazování niterných pocitů k barvám
- M jací byli lidé, kteří žili v naší krajině před námi? Chtěli byste o sobě povědět lidem, kteří budou žít v naší krajině po nás? Dokážete vyjádřit pomocí barev jací jste? Jakou máte náladu?
- Ú převést pocit či vlastnost do malířské řeči
- T/M malba temperou s omezenou možností výběru barev
- VK Šíma, J., Ve čtyři hodiny odpoledne, 1929, in: Chaloupecký, J., Nové umění v Čechách, H+H 1994, Toyen, Fjordy, 1928, olej, plátno, 72x91 cm, in: Dějiny ČVU IV/2, Academia 1998

Pozadím motivace ke třetí fázi naší cesty k objektům byla snaha, přivést děti k zamyšlení nad naší pomíjivostí. Oproti době utváření a trvání krajiny v její podobě je doba trvání našeho života zanedbatelným, okamžikem. Máme vůbec právo zasahovat do krajiny takovou měrou, jako je mimo jiné napřimování toků?

Pomocí předchozího setkání se skutečnými archeologickými nálezy - monoxyly vystavenými v muzeu, jsem se snažila vzbudit představy o lidech, kteří v naší krajině žili dávno před námi a vystavené čluny v minulosti užívali. Jací byli, měli děti, jak člun užívali, jakým způsobem o něj přišli? A opačně nastaveno, co bychom chtěli sdělit o sobě a svěřit řece?

Děti braly úkol velmi vážně. Tato lekce byla v porovnání s lekcemi práce na objektech velmi tichá. Všichni se koncentrovaly do sebe. Velmi mne potěšilo, že barevnost

skutečně odpovídala pocitům dětí, jež se odrážely na jejich chování (obr. 29 - 33).

4) PLOVOUCÍ OBJEKT

Utvrzením nabytých zkušeností a pomyslným vyvrcholením celé výtvarné řady měl být nakonec **návrh a materiálová zkouška vlastního objektu + závěrečný akt pouštění plovoucích objektů v dané lokalitě.**

NÁVRH OBJEKTU PO NABYTÝCH ZKUŠENOSTECH

T/N	plovoucí objekt v krajině
PH	uvědomění si sounáležitosti s krajinou, do které patřím
VP	volba materiálu, technické provedení objektu
M	co vlastně chci svým objektem říci?
Ú	přidání objektu do přírody bez narušení řádu
T/M	skica + diskuze
VK	Skála, F.: Skutečný příběh Cílka a Lídy, Arbor vitae, 2007, Kozelka, M., Izomorfní kresba I., dřevo, provaz, in: Šetlík, J., Šedá cihla 78/1991, Kafka, I., Proutí, 1979, Zavěšení, www.artlist.cz

Jak jsem pevně doufala, konečné návrhy dětí byly mnohem střídmejší než prvotní. Po projití všech aspektů práce z toho mám v podstatě radost, nicméně mne také mrzí, že pozbyly současně oné dětské tryskající spontaneity. Děti práce na objektových skicách dle jejich slov bavila, ale cítily se při jejím řešení mnohem zodpovědnější než na počátku. Zamítaly užití přinesených materiálů a chtěly použít jen materiálů, které na konkrétním místě nalezneme. Vzhledem k ročnímu období jsme se domluvili na větvičkách (obr. 34 - 37). Tato lekce se stala v podstatě z velké části diskuzí o povaze objektů.

VLASTNÍ AKCE NA VODĚ

T/N	písmeno, symbolizující dobrou vlastnost z klacíků, plující objekty
PH	zástupný symbol, uvědomění si vlastní jedinečnosti i pomíjivosti
VP	obrazec na hladině
M	jak osloví naše objekty náhodné chodce?
Ú	vytvořit písmeno, symbolizující mou dobrou vlastnost, společná akce vhození písmen do vod Čábelny, plynutí
T/M	objektová tvorba
VK	Skála, Ságlová, Z., Házení míčů do průhonického rybníka, land art spojený s happeningem, 1969, http://artlist.cz/?id=501

Lekce „vlastní akce na vodě“ byla opět ukrácena o čas, nutný ke včasnému návratu do DDM. Objekty dětí tedy musely být jednoduché. Nešlo tedy o nijak komplikované objekty, jak se mnozí chystali na počátku naší výtvarné řady, ale v podstatě o výtvarnou hru (obr. 38 - 40).

Velmi mne potěšilo, že k volbě písmenka se stavěly opravdu zodpovědně, o vhodném slovu, které mělo představovat přemýšlely celý týden. Např. jeden chlapec sestrojil „C“, chtěl o sobě sdělit, že je citlivý. Bonusem potom byla hra s dříve postavenými vory, které děti zkoušely pouštět po hladině Čábelny (obr. 41, 42). Kladně hodnotím jejich výkřiky typu: „Tu základnu musím příště udělat širší“ a podobně, dokládající jejich zaujetí prací a snad i motivaci k dalšímu samostatnému tvoření.

Původně si všichni chtěly své vory nechat, pouštět je jen na provázku, nicméně po našich rozhovorech o land artu se část starších dětí rozhodla své vory pustit volně. Vymýšleli jsme příběhy, kdo asi plavidla na Čábelně nečekaně objeví, co si o nich pomyslí a zda ho zlákaají natolik, aby se také sám pokusil nějaké sestrojit.

PRAKTICKÁ ČÁST - VLASTNÍ VÝTVARNÁ PRÁCE

Jak bylo řečeno již v úvodu, má vlastní výtvarná práce (plovoucí objekt) vznikala pro krajinu mého dětství. Teoretická báze práce tedy primárně spočívala na základech literatury, věnující se krajinnému rázu, konkrétně na knihách geologa Václava Cílka. Kdo se zamýšlí nad sounáležitostí sebe sama s krajinami svého srdce, s krajinami domova, nemůže nerezonovat zejména s Cílkovým dílem Krajiny vnitřní a vnější, která v současnosti vychází v druhém, doplněném vydání. *„Po letech přicházíme na stejná místa, vršíme vzpomínky, vrůstáme do krajiny... Krajina domova je plynutí.“* (Cílek, 2005) Žijeme v našich krajinách, vrůstáme do nich a prožíváme je... Naše krajiny jsou naší součástí, formují nás, stejně jako naše duše jsou součástí našich krajin.

Hlavním záměrem při koncipování objektu bylo vyjádření mého vztahu k řece. Nikdy mne nepřestane fascinovat kouzlo plynutí... koloběh vody... sedíme u břehu a hledíme na klidnou hladinu a ani vteřinu není voda pod našima nohama táž, jako před chvílí... Vracím se stále ke své řece a přeci je pokaždé jiná nejen vlivem atmosférických jevů, ale i fyzickým objemem vody. Ale zároveň, přeci se táž voda někdy na své pouti vrátí, vždyť je stále stejná, jako při zrodu země. A nejen kouzlo plynutí, ale i zrcadlení... na hladině pod našima nohama, zrcadlí se nebe a směsí hladiny i nebe prorůstají vodní rostliny.

Práci na objektu jsem započala právě skicami vodní hladiny. Potřebovala jsem si uvědomit hmatatelněji prolínání odrazů.

To místo styku tří živlů, vody, vzduchu a země, stejně jako touha oslavit svým objektem milované místo, sváděli mne neustále k objektům v podobě koule. Koule obsahuje kruh, symbol nebe, lze do ní vetknout krychli, symbol

země i jehlan - trojúhelník symbolizující vodu. A navíc ve mně tvar koule vzbuzuje podvědomě věci velmi libé. Hledala jsem na březích přírodní materiály, ze kterých by se dala koule svázat či sestavit... Měla jsem zkušenosti s vázáním obří koule z prutů, kterou jsem kdysi darovala svým dětem na hraní. Ta budoucí pro řeku se v mých představách pro změnu dávno koupala ve středním proudu řeky, veliká, průhledná či průsvitná, pomalu se nesoucí na vlnách, jako tajemství prožitků, nenávratně ubíhajících v dál.

Avšak, stejně, jako pro nás bývá mnohdy důležité znát svou rodinnou historii, není vůbec nezajímavé, znát historii místa, kde žijeme. Pustila jsem se tedy dále do studia historie místa, pátrala jsem pomocí starých map po původní podobě koryta řeky, po doložené podobě nejstarších lodí, plujících kdy po Labi a o své poznatky jsem se dělila v průběhu práce se svými dětmi z výtvarného kroužku.

Každý, kdo hlouběji pozná kontext místa, kde žije, kdo se ponoří pod povrch jevů a věcí, nemůže smýšlet stejně jako dříve. Fascinována historickými monoxylly i ovlivněna prací dětí z kroužku, se nimiž jsme podoby různých plavidel probíraly a prodiskutovaly, sklouzla jsem také k touze, pokusit se vyrobit model monoxylu. Malou kopii, vzniklou stejnou technologií jako kdysi. Osekávala jsem větve z prořezaných stromů, opracovávala je dále dlátem jako kdysi lidé teslicí a pokoušela se vydoutnat jejich peň. Při této práci jsem pocítila ještě větší sounáležitost s lidmi, žijícími kdysi tam, kde dnes my. Přestala jsem toužit po objektu, který by, ač za užití přírodních materiálů, uspokojoval mé ego nějakou formou subjektivní originality. Chtěla jsem, zařazena pocitově v zástupů lidí, žijících napříč věky na břehu naší řeky, navázat na onu kontinuitu osvědčeného tvaru. Zkrátka vymyslet plavidlo tvarově blízké monoxylům, avšak mělo

být zároveň onou zprávou o naší době, o mně... jako svou zprávu řešily děti v kroužku.

Nebylo těžké přijít na nápad použít jako zprávu o nás, lidech současných, místní denní tisk. Ač je samozřejmě možné, že mě ovlivnily i prezentace v předdiplomních seminářích, konkrétně prezentace studentky Veroniky Stojanovičové na téma recyklace. Rozhodla jsem se nehledat materiál jen na březích řeky, ale i v našem životě. Tedy od novin již byl jen krůček k domácí výrobě recyklovaného papíru. Zpočátku jsem uvažovala o člunu z jednotlivých částí papíru, který prošel nějakým způsobem naší domácností, posléze jsem začala vytvářet přímo pletivové formy na čluny a přestala jsem používat jen denního tisku, ale pouštěla jsem se do recyklace stále a stále osobnějších „podkladů“, tedy starých kreseb i deníků.

Dále jsem uvažovala o někdejší nedochované vnější podobě monoxytlů. Jsem přesvědčená, že se naši předkové inspirovali při jejich potenciální výzdobě svým okolím. Neváhala jsem ani vteřinu o vnější podobě svých člunů, chtěla jsem na nich zobrazit v abstrahované formě krajinu, kterou plují. Zdůraznit ono řazení prvků, pro Polabí tak typické... Pruh břehu, rákosí, pruh hladiny, další rákosí, řada stromů, pruh nebe... Váhala jsem však o způsobu provedení. Abych propojila zvolený materiál papíroviny s krajinou řeky, zvažovala jsem užití tisku přírodními pigmenty nebo vlepováním materiálu z břehů, vzhledem k ročnímu období realizace tedy rašící pruty vrb a olší či suché listy puškvorce. Nakonec puškvorec a přírodní lýko, jako barevný akcent pak vzhledem k prudkému oteplení papírové provázky.

Závěrečný akt zavěšení/plutí objektu jsem realizovala zhruba týden po závěrečné akci s dětmi z DDM Symfonie. Během procesu tvorby objektů jsem se domnívala, že

všechny vypustím po hladině. Nakonec jsem objekty fotografovala zavěšené v kontextu s hladinou a plout jsem nechala jen jeden člun z recyklovaných deníků.

K realizaci pomocí zavěšením mne přiměl fakt, že objekty v konkrétní krajině získaly až nereálný podtext. Působí jako zachycený, zvětšený okamžik. kolem se pohybují děti, ptáci, vše se budí ze zimního spánku, jen čluny visí v pozici jakoby pluly, ale není tomu tak doslova. Vyjmutí prvku z jeho prostředí a nainstalování v nové situaci přináší nečekané významy (obr. 43 - 47).

REFLEXIVNÍ BILANCE

VÝTVARNÁ ŘADA

Celková koncepce výtvarné řady na téma objekt plovoucí v krajině se ukázala být v podstatě vyhovující. Samozřejmě byly v průběhu realizace odhaleny určité problematické okamžiky, ale došlo k naplnění cíle a děti, které se akce zúčastnily, mají nyní mnohem širší povědomí o hodnotách a významu krajiny, která nás obklopuje a v níž vyrůstáme a zrajeme.

Zkušenosti, nabyté při realizaci bakalářské práce pro mne byly velmi cenné, zejména v ohledu takřikajíc paralelní tvorby na stejném úkolu, realizovaném zároveň skupinou dětí i mnou. Až dosud jsem ve své praxi užívala témat pro výuku, která mne samotnou velmi inspirovala k výtvarné činnosti, ale ještě nikdy jsem nemusela zároveň s dětmi synchronizovat svůj postup na práci s ohledem na termín odevzdání a podobně, a taktéž jsem dosud nikdy nebyla nucena prezentovat své i dětské výsledky společně, v rámci jednoho projektu.

Musím přiznat, že po prvotním nadšení tématem to pro mne bylo jistým stresujícím faktorem, neboť v počátcích jsem si nebyla nijak jistá konečnou podobou svého, tehdy

budoucího, objektu a tato nejistota se tuším v prvních chvílích promítala podvědomě i do výuky. Konkrétně z toho plynula velká volnost v počátcích výtvarné řady, ač si nyní s odstupem času zpětně nemyslím, že by byla až tak velkou chybou, neboť dala dětem samotným v závěru pocit vlastního evidentně doložitelného posunu ve způsobu užívání výtvarné řeči a neubírala z jejich spontaneity. Budiž mi na obranu nápomocen i fakt, že k hledání nejlepšího způsobu výtvarného vyjádření jistá svoboda patří, ač opět svědomí protiřečí i této myšlence, neboť přílišná svoboda nevede zpravidla k nejtrvalejším výsledkům, a to nejen ve výtvarném umění.

Fáze výuky, týkající se historických kontextů podoby říční krajiny i jednotlivých typů plavidel, odvedla naši pozornost od přílišného soustředění se na povrchní, vnější podobu našich objektů a přivedla nás k hlubším významům dědictví krajiny našeho domova. Práci motivovanou touhou po poznání původní podoby řečiště Labe hodnotím zpětně bez rozpaků kladně. Použití kopií archivních map se ukázalo jako dobrý prostředek vedoucí k cíli, neboť užívání skutečných archivních dokumentů voní dětem dobrodružstvím. Jedině bonusem byla lokace těžiště našeho zájmu k podkladům map Josefského mapování, neboť jejich podoba je výtvarně velmi inspirující. Toto jest umocněno i faktem, že k našim účelům posloužila výtečně i z hlediska obsahového, neboť ji v době pozdního baroku vytvářeli vojenští důstojníci, tedy kladli velký důraz zejména na věrné zachycení právě krajinného rámce naší vlasti. Z hlediska jejich někdejších potenciálních vojenských manévrů bylo třeba zachytit věrnou podobu nejen různých terénních vln a porostů, ale i všech vodních ploch a vodotečí. Díky porovnání otisku této mapy se současnou ortofotomapou mohly děti samy objevit, že rozloha zbytků lužního lesa v okolí Poděbrad zůstala v podstatě zachována, nicméně charakter toku Labe že je v současnosti odlišný naprosto diametrálně. Po jeho

napřímení regulací pro účely lodní dopravy uhlí do elektrárny Chvaletice byly nenávratně zničeny rozsáhlé meandry zadržující vodu při jarním tání, čímž dochází samozřejmě k oslabení původních rostlinných druhů a rozjíždí se celý řetězec reakcí, vrcholící dopadem na celkovou kvalitu života nás lidí.

Úkol na skupinové mapě pomyslného meandrujícího toku Labe se ukázal jako správně zvolený. Jednak si děti utvrdily nabyté vědomosti nejen o podobě řeky, ale i o způsobu života zhruba v 10. století, do kterého jsme pomyslně stav řeky zařadili s ohledem na nález jednoho z monoxylů u nedalekého slavníkovského hradiště, jednak spolupráce při návaznosti jednotlivých částí mapy vyžadovala komunikaci a řeka odpradávná právě jako komunikační cesta sloužila. Komunikační schopnosti mohly děti dále rozvíjet a posilovat i při závěrečné hře s vytvořenou mapou, jež se stala dobrou odměnou za vynaložené úsilí na práci s jejím vznikem. Při hře a dotváření mapy mohly děti užívat všech kreseb a modelů, vzniklých v této etapě práce výtvarné řady. Tedy mohly dolepovat vystříhané studijní kresby monoxylů, vzniklých při návštěvě expozice Polabského muzea, stejně jako mohly do mapy lokalizovat modely vorů, které zkoušely v jiné hodině sestrojít. *Zde jen krátká poznámka, plošná etuda vorů z ptačí perspektivy se ukázala v rámci celé řady jako lichá.* V závěru se tedy mohly po své společné řece plavit v monoxylech a navštěvovat se ve svých osadách, mohly podnikat rybářské výpravy stejně jako lovecké výpravy do odlehlějších partií lužního lesa či podnikat válečné výpravy. Mohly splavovat dřevo svázané do vorů stejně jako ve středověku, či se jen tiše kochat prací kterou mohly díky spojení svých sil vytvořit.

Následující úkol, jenž měl přimět děti k vyvolání představ o lidech, žijících na březích naší řeky před více než 1000 lety, kteří monoxyly užívaly, hodnotím po

jeho zrealizování v podstatě také kladně. Po skupinové práci na společné mapě se potvrdila volba individuální malby, zachycující niterné pocity (dopis či zprávu o nás) malířskou řečí, jako správná. Děti uvítaly klidnější úkol s niternějším rozměrem po bouřlivých hodinách práce na mapě a objektech s povděkem.

Malby symbolizující zprávy o dětech, o jejich momentálních pocitech či náladě (malířský portrét vnitřního světa) zároveň posloužily jako výborný prostředek ke zklidnění a koncentraci pro poslední hodiny výtvarného kroužku, ve kterých se měla realizovat tvorba vlastních objektů.

Závěrečnou etapu práce na naší výtvarné řadě jsem předběžně plánovala opět jako skupinovou činnost. Předpokládala jsem však rozdělení dětí do maximálně tří skupin a každá skupina měla pracovat společně na jednom objektu, čili v závěru bychom mohli spouštět na vodu tři objekty, což už je malý vzorek schopný jistých vzájemných srovnání. S ohledem na počáteční relativně širokou benevolenci ohledně tvaru a podoby konečného plavidla jsem nechtěla ke konci měnit rozhodnutí a právo konečné svobodné volby vyjádření dětem odnímat, nicméně se přiznávám, že jsem se trochu obávala konečné podoby našich objektů. Rozhodla jsem se však pevně doufat v pozitivní dopad vzdělávacího záměru, věřila jsem, že děti během práce na historickém kontextu dojdou k určité změně v myšlení a chápání a že si uvědomí dopad neuváženosti některých našich lidských činů. Zkrátka, že se vše promítne do konečné realizace jejich objektu nejen co se jeho podoby týče, ale zejména co se týče volby materiálů.

Když tedy došlo na skicy objektů, které měly být skutečně zrealizovány, pozorovala jsem mnohem větší opatrnost dětí. Nevrhaly se na skicy s vervou a bez rozmyslu jako v úvodních hodinách při prvotním nadšení. Více přemýšlely a v podstatě všichni od počátku počítaly pro realizaci

jen s přírodními materiály. Samozřejmě jistou úlohu v pečlivém rozmyšlení toho, co vytvoří mohl znamenat i fakt, že již došlo k tzv. nasycení tématem, plovoucí objekt nebyl nečekanou novinkou. Na druhou stranu nyní se blížila skutečně jeho realizace a tedy i akt spouštění na hladinu a to byl velmi pozitivně vnímaný hnací motor. Ve skicách objektů se nakonec skutečně promítly zkušenosti i vědomosti, které jsme během společné práce získali. A to v neposlední řadě i poslední úkol, práce na malířském portrétu našeho vnitřního světa. Díky tomuto úkolu jsme společně došli k závěru, že vlastní akce s objektem v krajině, kterou budou lidé, procházející se v těch místech posléze třeba vnímat jako land art, nemusí být nijak rozměrná nebo složitá. Jako pozitivní se ukázala i motivace dětí prostřednictvím land artových akcí Zory Ságlové. Námět toho, co se nakonec bude dít nakonec z této diskuze nakonec samovolně vyplynul. Potěšila mne snadná domluva dětí na jednom společném úkolu, z nějž bude nakonec každý z nich realizovat jednu část. Jelikož se jedna z hodinových dotací plánovaná na materiálovou skicu stala živou diskuzí na téma landart a děti cítily potřebu slovně se zabývat vybraným úkolem, došlo k realizaci objektu čistě až při poslední lekci, přímo na břehu Čábelny. A nikoliv v předpokládaných skupinách, ale každé dítě pracovalo na svém písmenu a objem písmen pak měl společným aktem vhození do vody tvořit jeden celek.

Akce tvorby a pouštění objektu se odehrávala tedy na břehu starého slepého Labského ramene Čábelny, viz popis výše. Naším přemístěním na toto konkrétní místo se mi snad podařilo utvrdit v dětech představu o původní podobě okolí naší řeky. Vzhledem k relativnímu nedostatku času (za hodinu a půl jsme museli nejen stihnout vytvořit naplánované jednoduché objekty a pustit je po vodě, ale i navrátit se zpět do DDM (20 - 30 minut chůze) neboť některé děti se museli nutně účastnit navazujícího

kroužku (trénink před blížícími se závody ve společenském tanci).

Děti po dohodě každé vytvořilo pomocí klacků a provázku své písmeno, které mělo symbolizovat první písmeno slova, charakterizujícího jejich nejlepší vlastnost. Na akci hození písmene na hladinu se děti nesmírně těšily, jediným problémem, který z toho pro mne plynul bylo, že nadšený hod vrhnul většinu písmen ta daleko, že nebylo lza je příliš dobře na hladině zdokumentovat... nicméně myslím, že akce samotná snad splnila původní záměr či touhu, přimět děti nenásilně k myšlence, abychom dali vzniknout objektům, které nebudou nijak škodit svému okolí a naopak snad podnítí náhodné chodce k zamyšlení.

Opravdovou odměnou na úplný závěr bylo dětem pouštění vorů, které vytvořily v předchozích hodinách. Na skutečné hladině se teprve ukázalo, který vor jak pluje a děti samy vykřikovaly, co by bylo dobré změnit při příští stavbě voru či jakéhokoliv jiného objektu vylepšit, kde rozšířit základnu, jak upravit plachtu... Tedy se dostavil samovolně bonus - děti nezanevřely na stavbu objektů, nedošlo k přesycení tématem, jak jsem se chvílemi obávala, naopak se zdálo, že se děti budou do budoucna do podobných aktivit pouštět i samostatně a to je snad tím nejlepším závěrem (krom rozšíření vědomostí a uvědomění si pokory), jaký jsme si mohla jen přát.

Několik vorů se děti rozhodly nechat na hladině, byly to shodou okolností ty nejlépe postavené. Zejména jeden s širokou základnou a velkou plachtou. Nabral do ní vítr a odplul za záhyb řečiště.

Cestou zpět do domu dětí jsme společně rozvíjeli teorie, kdo by ho mohl na hladině najít a co si asi o něm bude myslet. Jestli ho ta, nechá nebo jestli si ho půjčí a bude si s ním chvíli hrát. Jestli ho to bude motivovat ke stavbě podobných lodí a tak dále... Děti také řešily, co si asi lidé pomyslí, až k nim třeba při procházce se psem připlave písmenko...

A tak tedy naše výtvarná řada žije dál svým vlastním životem, v našich duších a srdcích a snad osloví část naší tvorby i nějakého náhodného chodce.

Nedostatek pohledovosti objektů v samém závěru budiž mi odpuštěna a nebrána jako nedůsledná. Cítila jsem, že se celá akce nakonec zvrátila v akt, u kterého bylo důležitější, co si o něm všichni myslíme, než jak bude v závěrečné fázi vlastně vypadat.

VLASTNÍ VÝTVARNÁ PRÁCE

Veškerá práce na vlastním plovoucím objektu pro mne byla velmi cennou zkušeností a přinášela mi krom obav a starostí i mnoho radosti. Velmi mne obohatily myšlenkové pochody dětí z výtvarného kroužku, zamýšlejících se nad obdobnou prací jako já.

Stejně jako děti jsem se i já zpočátku nadšeně vrhala do skicování relativně komplikovaných objektů, vycházejících v mém případě z pokusu zachycení myšlenky prolínání se živlů na hladině. I mně velmi pomohlo hlubší prostudování problematiky a zamyšlení se nad historickým kontextem řeky. Snažila jsem se dětem vtisknout představu o plynutí času... podoba řeky se může měnit nejen během tisíciletí, ale právě neuváženým krokem i znenadání. Z generace na generaci. Je to, jako by se diametrálně změnila její podoba za mého nebo jejich života. Vyprávěla jsem dětem během kroužků příběhy, které jsem na břehu Čábelny jako malá zažila a ony mně svoje. Celá práce nás mnohem více stmelila, ocitli jsme se na jedné lodi. Nejen proto, že se scházíme jednou týdně na jednom místě a cosi tvoříme, ale proto, že žijeme v jednom městě a máme rádi společnou krajinu. Naši krajinu.

A stejně jako se po takovýchto prožitcích změnil přístup k tvorbě dětí, změnil se i můj. I moje objekty se zjednodušily. Právě díky pečlivé přípravě výtvarné řady pro děti z DDM jsem si uvědomila, že i v mé práci nejde

o objekt samotný, jako spíše o proces, který k objektu spěje. Jde o projití určité cesty.

Celá akce měla v mém případě i duševně očištný dopad. Vztah člověka a krajiny mne vždy živě zajímal, dlouhodobě se zabírám myšlenkou, má-li na člověka žijícího u velké řeky například vliv nedostupnost druhého, pomyslně vzdáleného břehu. Pakliže je ve městě jen jeden most, musíte se například při procházce rozhodnout, na kterém břehu se budete procházet...

A poté otázka plynutí, hledíme do řeky, ale v každém okamžiku je voda úplně jiná než před chvílí... život u řeky naplňuje člověka zvláštním neklidem.

Snad se tak zrcadlí náš strach, nechat něco plynout, toužíme hromadit a zachycovat okamžiky... tedy použití jako materiálu pro mé objekty starých osobních deníků mělo hluboký dopad na mou psychiku. Dokázala jsem použít velmi niterných předmětů k akci, kdy je nechám nenávratně uplynout. Předmětů, na kterých zpravidla velmi lpíme. Avšak ne zničením, ale jejich transformací či recyklací s novým významem.

Na této konečné podobě mých plavidel měl pravděpodobně velký podíl i fakt, že jsem v osobním životě shodou okolností právě po dobu práce na plovoucím objektu řešila otázku stěhování. Naší pětičlenné rodině začal být těsným byt. Netušila jsem, zda zůstaneme alespoň v Polabí, či zda se nepřestěhujeme do krajín úplně jiných. Během práce na objektu jsem si hlouběji a hlouběji uvědomovala zakořenění člověka v krajině i zmiňovaný odraz krajiny do lidské duše. Celá výtvarná akce se zdála být mým rozloučením s krajinou dětství a jejím symbolem se zřejmě stalo i ukončení lpění na osobních věcech, vážících se k letům stráveným v Polabí.

Avšak je s podivem, že v okamžiku, kdy jsem své objekty i akci s dětmi dokončila a vnitřně uzavřela, vyřešila se i naše otázka stěhování. Zůstaneme v naší krajině srdce dál... avšak posílení o vědomí svého hlubokého vztahu k místu, kde je nám dáno žít. Až symbolicky tak dopadlo

mé pouštění vlastního objektu. Zatímco loďky dětí nadšených hrou kurážně poháněl vítr ode břehu dále, o pár dní později moje loďka z recyklovaných deníků ne a ne odplout. Ať jsem ji vysílala sebedál, vždy se po větru stočila a plavně mířila zpět k mému břehu.

Objekty, které jsem nepouštěla po vodě, ale pouze zavěsila, nemám ještě sílu hodnotit. Velmi mne překvapil dojem, který vyplynul z jejich zavěšení do pohledové úrovně řeky. Fotografie člunů z pohledové strany, z vrchu i z boku naplňují objekty novými, nečekanými významy. Další rozměr jim vtiskuje i pohyb mé nejmladší dcery, která se při realizaci neustále motala před objektivem. Ač jsem původně nezamýšlela zařazovat fotografie, kde se vyskytuje do této práce, další rozměr, který objektům vtiskla si toho vyžádal.

Slova, která mne v tomto kontextu napadají jsou: pohyb, strnulost, napětí, očekávání, jiná realita... A další zrají v mých myšlenkách.

Návaznost na krajiny dětství při práci na objektu měla nastiňovat i forma textu, typ písma a řazení fotografií na samostatné listy. Milovala jsem psaní na starém psacím stroji značky Mercedes a tedy toto podání doprovází nostalgické ladění práce. I toto je pro mne symbolickým zastavením, ustrnutím v běhu času, chvilkovým vytržením z kontextu plynutí.

ZÁVĚR

Čas, který uplynul s vodou v našem Labi během práce na objektech tedy snad nebyl promarněn. S čistým srdcem se domnívám, že došlo k naplnění vytyčených cílů a těším se, že třeba někdy v budoucnu zrealizují tuto výtvarnou řadu po mírných úpravách s novými dětmi. Možná s těmi, co se dnes vozí po lázeňském parku v kočárcích. Však voda i čas plynou nezadržitelně dál.

SEZNAM ILUSTRACÍ

- Obr. 1 Čábelna, leden 2010
- Obr. 2 I. Josefské mapování, výřez ze sekce Kraj Kouřimský
- Obr. 3 I. Josefské mapování, výřez ze sekce Kraj Kouřimský
- Obr. 4 Voroplavba na Labi, archiv PM
- Obr. 5 Justová, J., kresby nalezených monoxyků, archiv PM
- Obr. 6 Zora Ságlová: Házení míčů do průhonického rybníku, 1969
- Obr. 7 DDM Symfonie, Ondřej 7 let: skica plovoucího objektu
- Obr. 8 DDM Symfonie, Eliška 10 let: skica plovoucího objektu
- Obr. 9 DDM Symfonie, Tereza 11 let: skica plovoucího objektu
- Obr. 10 DDM Symfonie, Ondřej 7 let: materiálová skica plovoucího objektu
- Obr. 11 DDM Symfonie, Jan 14 let: materiálová skica plovoucího objektu
- Obr. 12 DDM Symfonie, Natálie a Barbora 9, 10 let: materiálová skica plovoucího objektu
- Obr. 13 DDM Symfonie, Petr, 10 let: materiálová skica plovoucího objektu
- Obr. 14 DDM Symfonie, Eliška, 10 let: materiálová skica plovoucího objektu
- Obr. 15 DDM Symfonie, Ondřej, 7 let: materiálová skica plovoucího objektu
- Obr. 16 DDM Symfonie, Petr, 11 let: studijní kresba monoxyku
- Obr. 17 DDM Symfonie, Matyáš, 11 let: studijní kresba monoxyku
- Obr. 18 DDM Symfonie, Karel, 9 let: studijní kresba monoxyku
- Obr. 19 DDM Symfonie, Ondřej, 7 let: prostorová studie voru
- Obr. 20 DDM Symfonie, Tereza, 11 let: prostorová studie voru

Obr. 21 DDM Symfonie, Eliška, 10 let: prostorová studie voru

Obr. 22 DDM Symfonie, Eliška, 10 let: prostorová studie, objekt inspirovaný vorem

Obr. 23 DDM Symfonie, Jan, 14 let: mapa říční krajiny, skupinová práce

Obr. 24 DDM Symfonie, Ondřej, 7 let: mapa říční krajiny, skupinová práce

Obr. 25 DDM Symfonie: mapa říční krajiny, skupinová práce

Obr. 26 DDM Symfonie: Štěpán a Markéta, 9 a 8 let, mapa říční krajiny, skupinová práce

Obr. 27 DDM Symfonie: Ema a Kristýna, 8 let, Tereza 11 let, mapa říční krajiny, skupinová práce

Obr. 28 DDM Symfonie: Štěpán, 9 let, zpráva o "mně"

Obr. 29 DDM Symfonie: Ondřej, 7 let, zpráva o "mně"

Obr. 30 DDM Symfonie: Barbora, 10 let, zpráva o "mně"

Obr. 31 DDM Symfonie: Petr, 11 let, zpráva o "mně"

Obr. 32 DDM Symfonie: Ivona, 10 let, zpráva o "mně"

Obr. 33 DDM Symfonie: Petr, 11 let, studie objektu

Obr. 34 DDM Symfonie: Štěpán, 9 let, studie objektu

Obr. 35 DDM Symfonie: Ondřej, 7 let, studie objektu

Obr. 36 DDM Symfonie: Ivona, 9 let, studie objektu

Obr. 37 DDM Symfonie: realizace objektu, Čábelna

Obr. 38 DDM Symfonie: realizace objektu, Čábelna

Obr. 39 DDM Symfonie: realizace objektu, Čábelna

Obr. 40 DDM Symfonie: závěrečná hra s objekty, Čábelna

Obr. 41 DDM Symfonie: závěrečná hra s objekty, Čábelna

Obr. 42 autorská práce: plovoucí/vznášející se objekt

Obr. 43 autorská práce: plovoucí/vznášející se objekt

Obr. 44 autorská práce: plovoucí/vznášející se objekt

Obr. 45 autorská práce: plovoucí/vznášející se objekt

Obr. 46 autorská práce: plovoucí/vznášející se objekt

SEZNAM ODBORNÉ LITERATURY A ARCHIVÁLIÍ

- Baleka, J.: *Výtvarné umění*. Výkladový slovník. Academia, 1997. ISBN 80-200-0609-5
- Cikánová, K.: *Tužkou, štětcem nebo myší*. Aventinum, 1998. ISBN 80-7151-031-9
- Cílek, V.: *Krajiny vnitřní a vnější*. Praha, Dokořán 2005. ISBN 80-7363-042-7
- Cílek, V.: *Makom Kniha míst*. Praha, Dokořán 2007. ISBN 978-80-7363-120-8
- Cílek, V.: *Dýchat s ptáky*. Praha, Dokořán 2008. ISBN 978-80-7363-202-1
- Havlík V., Horáček R., Zhoř I.: *Akční tvorba*. Olomouc, Ped F UP 1991.
- Hrabětová, J.: *Poděbrady město mého srdce*. Praha, Ostrov 2008. ISBN 80-86197-30-1
- Chalupecký J.: *Cestou necestou*. H & H 1999. ISBN 80-86022-61-7
- Chalupecký J.: *Nové umění v Čechách*. Praha, H+H 1994.
- Kolektiv autorů a konzultantů: *Slovník cizích slov: Slova známá a neznámá*. Praha, Encyklopedický dům 1995. ISBN 80-90-1647-0-6
- Norbert-Schulz, Ch.: *Genius loci*. Praha, Odeon 1994. ISBN 80-207-0241-5
- Roeselová, V.: *Řady a projekty ve výtvarné výchově*. Sarah 1997. ISBN 80-902267-2-8
- Roeselová, V.: *Techniky ve výtvarné výchově*. Sarah 1996. ISBN 80-902267-1-X
- Ságlová, Z.: *Házení míčů do průhonického rybníka Bořín , land art*. Dostupné na: <http://artlist.cz/?id=501>
- Skála, F.: *Skutečný příběh Cílka a Lídy*. Arbor vitae 2007
- Slavík, J.: *Umění zážitku, zážitek umění, 1. díl*. PedF UK 2001. ISBN 80-7290-066-8
- Stibral K.: *Proč je příroda krásná?* Praha, Dokořán 2005.
- Suška, Č.: *Práce z Vermontu*. Dům umění města Brna 2005. ISBN 80-7009-148-7
- Špaček, J.: *Akce monoxyl*, in: *Městské muzeum*

v Čelákovících. Dostupné na: <http://www.muzeum-celakovice.com/index.php?id=148>

Walter, I., F.: *Umění 20. století*. Bratislava, Taschen/Slovart, 2004. ISBN 80-7209-521-8

Historie plavby po Labi : *Část II. Od prámů přes monoxyly k lodím, počátky obchodních plaveb v Čechách. Lovosický dnešek*, 2008, s. 6. Dostupné na:

http://web.meulovo.cz/dnesek/2008/0810_06.html

Mappa geographica regni Bohemiae in duodecim circulos divisae cum comitatu Glacensi et districtu Egerano adjunctis...a' Joh: Christoph: Müller...A:C:M.DCC.XX. Michael Kauffer sculp-sit Augusta Vind:. Mědirytina, 1720, grafické měřítko [cca 1:132 000], 25 sekcí, rozměr sekce 465 x 540 mm, celkem 2403 x 2822 cm. Mapový obsah ryl Michael Kauffer, parerga Johann Daniel Herz podle návrhu Václava Vavřince Reintera. *Mapová sbírka Historického ústavu Akademie věd České republiky*, sign. VII/ 4/ A-2587. Dostupné na:

http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?z_height=500&lang=cs&z_width=800&z_newwin=0&map_root=mul

I. vojenské mapování - josefské, 1764-1768 a 1780-1783 (rektifikace), měřítko

1:2800. Dostupné na:

http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?z_height=500&lang=cs&z_width=800&z_newwin=0&map_root=1vm

Císařské povinné otisky stabilního katastru 1:2880.

Dostupné na:

http://historickemapy.cuzk.cz/cio/text_co.html,

Ortofotomapa, sekce Poděbrady. Dostupné na:

<http://maps.google.cz/maps/mm?hl=cs&ie=UTF8&q=pod%C4%9Bbrady&fb=1&gl=cz&ei=pfC4S73ICdWiAb41qCCAw&ved=0CBMQgAc&view=map&sa=X>)

SEZNAM PŘÍLOH

Elektronická podoba:

41 snímků výtvarných prací žáků DDM Symfonie Poděbrady

16 snímků autorské práce

Fyzická přiloženo:

Výtvarný projekt Krajina řeky Labe, výchozí autorská seminární práce, PedF UK 2008

6 studijních skic vodní hladiny

Výtvarný deník

Tři autorské objekty - čluny z recyklovaného papíru